

जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, खोटाङ

(दैनिक कार्य तथा सेवा विवरण)

१. क्लिनिकल तथा उपचार सेवाहरू

- सामान्य ओपिडी (General OPD): बिरामीको स्वास्थ्य परीक्षण, रोग निदान र उपचार परामर्श।
- निःशुल्क औषधि वितरण: सरकारद्वारा निर्धारित २३ प्रकारका अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधिहरूको निःशुल्क वितरण।
- स्वस्थवृत्त परामर्श: व्यक्तिको प्रकृति (वात, पित्त, कफ) अनुसार आहार-विहार र जीवनशैली परिवर्तन सम्बन्धी सल्लाह।

२. विशेष उपचारात्मक सेवाहरू

- पञ्चकर्म तथा पूर्वकर्म: शरीरको शुद्धीकरणका लागि अभ्यङ्ग (मालिस), स्वेदन (बाफ), र शिरोधारा जस्ता सेवाहरू।
- क्षारसूत्र सेवा: मलद्वार सम्बन्धी रोगहरू (पाइल्स, फिस्टुला, फिसर) को विशेष उपचार।
- अकुपन्चर/अकुप्रेसर: नसा तथा हाडजोर्नी सम्बन्धी समस्याका लागि उपलब्ध गराइने सेवा।

३. स्वास्थ्य प्रवर्धन र जनस्वास्थ्य

- दैनिक योग कक्षा: बिहानको समयमा स्थानीय नागरिकहरूका लागि योग, प्राणायाम र ध्यान सञ्चालन।
- जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य कार्यक्रम: ६० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरूलाई बलवर्धक र ओजवर्धक औषधि वितरण।
- स्तनपायी आमा कार्यक्रम: सुत्केरी महिलाहरूको स्वास्थ्य र पोषणका लागि जडीबुटीजन्य औषधि (दुग्धवर्धक) वितरण।
- विद्यालय आयुर्वेद कार्यक्रम: विद्यार्थीहरूलाई व्यक्तिगत सरसफाइ र जडीबुटीको प्रयोगबारे शिक्षा।

४. प्रशासनिक तथा अन्य गतिविधि

- **जडीबुटी बगैँचा व्यवस्थापन:** स्थानीय जडीबुटीहरूको पहिचान, संरक्षण र प्रदर्शनी बगैँचाको रेखदेख।
- **नमुना औषधि निर्माण:** स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जडीबुटीबाट सामान्य धुलो वा काँडा औषधिहरू तयार गर्ने।
- **तथ्याङ्क व्यवस्थापन:** दैनिक बिरामीहरूको विवरण प्रविष्टि (HMIS) र मासिक प्रतिवेदन तयारी।